

2. การวัดโดยไม่ใช้การทดสอบ

2.1 การสอบถาม

2.2 การสัมภาษณ์

2.3 การสังเกต

ประโยชน์ของการวัดผลและประเมินผลการเรียน

1. ประโยชน์ต่อผู้เรียน

2. ประโยชน์ต่อครูผู้สอน

3. ประโยชน์ต่อครูแนะแนว

4. ประโยชน์ต่อผู้บริหาร

พิตรวัลย์ โกวิทวาทิ (2537 : 26) ได้จำแนกการประเมินผลไว้ 2 ลักษณะ คือ

1. ประเมินผลย่อย จะกระทำในขณะที่ครูกำลังสอน ควรกระทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อค้ำประกันความรู้ของนักเรียน ซึ่งเป็นแนวทางในการเตรียมการสอนต่อไป นอกจากนี้ยังเป็นการสำรวจข้อบกพร่องในการสอน ซึ่งเมื่อพบข้อบกพร่องใด ๆ ก็ควรรีบแก้ไขในทันที

2. ประเมินผลรวม เป็นการนำคะแนนสะสมที่ได้มาตัดสินผลการเรียน ได้หรือตก ซึ่งเป็นตามเกณฑ์ที่ได้จากการวัด มักทำการประเมินเมื่อจบบทเรียน จบภาคการศึกษา หรือจบหลักสูตร

สังัด อุทรานันท์ (2532 : 22) กล่าวว่า การประเมินผล เป็นการกำหนดมาตรการให้ทราบว่าควรจะวัดและประเมินอะไรบ้างจึงจะสอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายของหลักสูตร ในตำราที่ว่าด้วยการพัฒนาหลักสูตร โดยทั่วไปมักจะไม่ได้กล่าวถึงการวัดผลการเรียนรู้โดยตรง เพราะการวัดผลการเรียนรู้เป็นงานที่จัดทำโดยนักวัดผล และในทางปฏิบัตินั้น การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ มักจะจัดระเบียบการปฏิบัติที่แยกออกมาจากเอกสารหลักสูตรโดยเฉพาะ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525 : 16) กล่าวว่า การประเมินผลนั้นต้องอาศัยข้อมูลหลาย ๆ อย่างเพื่อนำมากำหนดเป็นเกณฑ์ในการประเมิน มาตรฐานการประเมินจะออกมาในรูปแบบของคุณภาพหรือปริมาณแล้วแต่จะกำหนดขึ้น ความสามารถด้านการประเมินจะเกิดขึ้นเป็นขั้นตอนสุดท้ายเสมอ

จากความคิดเห็นของนักการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ในทัศนะของผู้วิจัยสรุปว่าการจัดทำหลักสูตร ควรเริ่มต้นด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดทำหลักสูตรและมอบหมายงานหน้าที่ก่อน โดยเชิญผู้ที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้านนั้นจริง ๆ เช่น นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น จากนั้นจึงดำเนินการตามหน้าที่และแผนงานที่วางไว้ตามลำดับ เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ในการกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร ทั้งข้อมูลที่เป็นด้านการเรียนรู้ สังคม ความสนใจของผู้เรียนเกี่ยวกับโรงเรียน ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการทางเทคโนโลยีเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปในทิศทางที่หลักสูตรกำหนดไว้ จากนั้นจึงมากำหนดจุดประสงค์ เนื้อหาสาระและกิจกรรมในหลักสูตร และกำหนดวิธีการวัดผลและประเมินผลเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการอย่างแท้จริง

2. การบริหารหลักสูตร

ตำรา บัณฑิต (2542 : 314 – 316) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตร จะต้องปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

1. กำลังคน
2. วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้และสื่อการเรียนการสอน
3. การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
4. การเพิ่มพูนขวัญและกำลังใจ
5. การนิเทศ
6. การแนะแนวการศึกษา

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 159) ให้ความเห็นเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรว่าเป็นการบริหารและดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ผู้บริหารจะเป็นแกนนำโดยมีผู้ช่วยในฝ่ายต่าง ๆ ครูวิชาการ ครูผู้สอน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่ส่งเสริมการบริหารหลักสูตร เช่น กรรมการสถานศึกษา กรรมการบริหารหลักสูตร เป็นต้น

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2538 : 174) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตร หมายถึง การวางแผน การควบคุมกำกับดูแล การจัดระบบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน โครงการวิชาการ ที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการใช้หลักสูตรและการสอน โดยสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนตาม ลักษณะธรรมชาติการเรียนรู้และตอบสนองเจตนารมณ์ของหลักสูตร

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 60) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตร หมายถึง กระบวนการบริหารงานการใช้หลักสูตร แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ การเตรียมหลักสูตร การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร และการประเมินหลักสูตร

นพพงษ์ บุญจิตรคุลย์ (2534 : 159) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตร หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมที่บุคคลร่วมมือกันดำเนินการ โดยมีเครื่องมือคือหลักสูตรซึ่งเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของโรงเรียน ในอันที่จะเตรียมเด็กหรือเยาวชนให้เกิดความรู้ทักษะ ทศนคติ และประสบการณ์ที่ดี ในการดำเนินและดำรงชีวิตในสังคมของตนได้อย่างถูกต้อง และเป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพของสังคม

อนงค์ศิริ วิชาสัย (2530 : 16 – 19) ได้กล่าวถึงบทบาทและกิจกรรมของผู้บริหารในการบริหารหลักสูตรไว้ว่า

1. การปรับเพื่อนำไปสู่การสอน

1.1 ศึกษาหลักสูตร โดยเฉพาะจุดหมาย โครงสร้าง และแนวปฏิบัติในการนำหลักสูตรไปใช้ให้เข้าใจ

1.2 ควรศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาระหว่างหลักสูตรแม่บทกับแผนการสอน ในด้านจุดหมาย จุดหมายเฉพาะ เนื้อหา กิจกรรมและการประเมินผล

2. จัดเตรียมดำเนินการ

2.1 จัดประชุมครู โรงเรียนก่อนเปิดภาคเรียนในแต่ละภาคเรียน เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจเรื่องหลักสูตร

2.2 นำผลการประเมินคุณภาพนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านเพื่อพิจารณาจุดเด่น และจุดด้อยร่วมกัน

2.3 จัดทำโครงการสอน กำหนดการสอนรายปี รายภาคเรียน แต่ละรายวิชา ให้พร้อม

2.4 จัดทำตารางเรียนหรือตารางสอน โดยยึดความต้องการและความเหมาะสมของผู้เรียนเป็นหลัก

2.5 พิจารณาจัดครูเข้าสอน ซึ่งอาจจัดได้หลาย ๆ วิธี

2.6 การเตรียมการสอน โดยให้ครูผู้สอนวางแผนการสอนไว้ล่วงหน้าในแต่ละสัปดาห์

3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

สันต์ ชรรณบำรุง (2527 : 159) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตรเป็นการบริหารงานด้านวิชาการ หรือการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งเปรียบเสมือนการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

สุทิน เนียมพลับ (2524 : 82) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตร หมายถึง ศิลปเทคนิคของผู้ดำเนินการที่จะต้องหาวิธีการหลายรูปแบบตั้งแต่การวางแผนดำเนินการหลักสูตร เลือกเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและระดับชั้น รวมทั้งควบคุมให้ดำเนินการไปตามจุดหมายที่กำหนดและติดตามประเมินผลพร้อมทั้งหาแนวทางแก้ไขเพื่อบริหารหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุปว่า การบริหารหลักสูตรคือการดำเนินงานด้านต่าง ๆ เพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยการใช้ทรัพยากรคน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการที่เหมาะสม โดยมีบุคคลที่เกี่ยวข้องในการบริหารหลักสูตร ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร ครูวิชาการ ครูผู้สอน

2.1 การเตรียมบุคลากรในโรงเรียน

นักการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า “การเตรียมบุคลากรในโรงเรียน” ไว้อย่างกว้างขวางและแตกต่างกันออกไปตามทัศนะและแนวคิดดังนี้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 64) กล่าวว่า ขณะรอการอนุมัติใช้หลักสูตร คณะทำงานจะต้องดำเนินการวางแผนการใช้หลักสูตรควบคู่กันไป และเมื่อหลักสูตรอนุมัติเรียบร้อยแล้ว

แล้วจะดำเนินการใช้หลักสูตรทันที คณะทำงานจะต้องเตรียมจัดการอบรมครูเกี่ยวกับวิธีการใช้หลักสูตร อาจเป็นในรูปของการประชุมเชิงปฏิบัติการ และควรคำนึงถึงผู้เข้ารับการอบรมงบประมาณที่ต้องใช้วัสดุหลักสูตร วิทยากร สถานที่ที่ใช้ฝึกอบรม เป็นต้น เมื่อการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการสิ้นสุดลงแล้ว ผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจะต้องนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรของครูด้วย เพื่อให้การสอนเป็นไปตามจุดประสงค์ของหลักสูตร โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การประชุมชี้แจง การฝึกอบรม การประชุมสัมมนา เป็นต้น เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรและการเรียนการสอนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ตลอดจนสนับสนุนให้บุคลากรมีโอกาสไปฝึกอบรมดูงานที่จัดโดยหน่วยงานต่าง ๆ

চারং বুৱসী (2532 : 60) กล่าวถึง การเตรียมครูหรือผู้สอนนับไว้ว่า ครูหรือผู้สอนนับว่าเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุด ที่จะทำให้การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลว เพราะครูเป็นผู้นำเอาหลักสูตรไปใช้ในห้องเรียนกับผู้เรียนจริง ๆ ดังนั้นก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ ผู้รับผิดชอบจะต้องเตรียมครูให้พร้อมทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และทักษะที่จำเป็นในการใช้หลักสูตร การเตรียมครูผู้สอนอาจทำได้หลายวิธี เช่น การจัดประชุมสัมมนา เพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องนโยบาย จุดมุ่งหมายของการศึกษา จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้าง รูปแบบ และข้อกำหนดต่างๆ ของหลักสูตร การอบรมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเฉพาะเรื่อง การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อฝึกทักษะที่จำเป็น เช่น การจัดทำหน่วยการเรียนการสอน วิธีสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล เป็นต้น

তক্ষনী সূক্ষমেঠী (2531 : 43) ได้เสนอแนวทางในการเตรียมบุคลากรในการนำหลักสูตรไปใช้ ดังนี้

1. เผยแพร่และประชาสัมพันธ์หลักสูตร
2. จัดฝึกอบรม สัมมนาให้แก่ครูผู้สอน ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ ให้ทราบถึงองค์ประกอบและบทบาทหน้าที่ที่จะส่งเสริมสนับสนุน บริหาร บริการ และใช้หลักสูตรให้สัมฤทธิ์ผล
3. ประสานงานกับสถาบันฝึกหัดครูในการเตรียมนักศึกษา รวมทั้งการจัดบริการให้การอบรมแก่ครูประจำการ และเผยแพร่เอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ในท้องที่ที่รับผิดชอบ

ৱিষয় দিসসৱে (2527 : 75) ได้กล่าวถึงการเตรียมบุคลากรว่า การเตรียมบุคลากรเป็นสิ่งจำเป็นมากอย่างยิ่งสำหรับการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะถ้าหากบุคลากรมีความเข้าใจหลักสูตรอย่างชัดเจนก็จะทำให้การนำหลักสูตรไปใช้ประสบผลสำเร็จ เพราะกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้เป็นหัวใจในการพัฒนาหลักสูตร

2.2 การจัดครูเข้าสอน

นักรศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า “การจัดครูเข้าสอน” ไว้อย่างกว้างขวางและแตกต่างกันออกไปตามทัศนะและแนวคิด ดังนี้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 70) กล่าวว่า เป็นหน้าที่ของผู้บริหาร ซึ่งมีเกณฑ์ในการจัดคือจัดครูเข้าสอนให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และประสบการณ์เพื่อจะได้จัดมวลประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 72) ได้กล่าวถึงวิธีการดำเนินการจัดครูเข้าสอน ดังนี้

1. สสำรวจความพร้อมของบุคลากรก่อนเปิดหลักสูตรใหม่ หรือเปิดแผนการสอนเพิ่ม
2. สสำรวจภาระงานของบุคลากร
3. สสำรวจคุณสมบัติของบุคลากร
4. จัดบุคลากรเข้าสอนตามความพร้อม ซึ่งได้แก่
 - 4.1 จัดตามวุฒิการศึกษา
 - 4.2 จัดตามความสนใจและความถนัด
 - 4.3 จัดตามความเชี่ยวชาญและประสบการณ์

กฤษณา วุฒิยะพงษ์ (2533 : 52) กล่าวว่า การจัดครูเข้าสอนเป็นเรื่องที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องจัดและดำเนินการเกี่ยวกับการสรรหาและกลวิธีการใช้บุคลากรให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและประสบการณ์ ก่อนจะจัดครูเข้าสอน ควรจะต้องมีการสำรวจความพร้อมของโรงเรียนและมีหลักการในการจัดครูเข้าสอน เช่น จัดตามวิชาเอกที่เรียนมา จัดให้เข้าสอนตามรายวิชาที่สนใจ หรือจัดตามรายวิชาที่ครูมีประสบการณ์ หากเกิดการขาดแคลนครูก็มีวิธีการแก้ปัญหาคือ การจัดครูคนเดียวให้สามารถสอนได้หลายวิชาหรือจัดคาบเรียนให้ตรงกัน จัดหาบุคลากรภายนอกมาช่วยสอนหรือจัดหานักศึกษามาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หรือแม้กระทั่งการเชิญวิทยากรมาช่วย การจัดครูเข้าสอนนับว่าเป็นเรื่องสำคัญมากประการหนึ่ง เนื่องจากสามารถส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นอย่างมากทั้งทางตรงและทางอ้อม

สัจด์ อุทรานันท์ (2532 : 59) กล่าวว่า การจัดครูเข้าสอนเป็นงานของหน่วยงานผู้ใช้หลักสูตรซึ่งโดยทั่วไปจะเป็นงานของหัวหน้าสถานศึกษาในแต่ละแห่ง การจัดครูเข้าสอนจำเป็นต้องคำนึงความรู้ ความสามารถ ตลอดจนความสมัครใจของครูแต่ละคนด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรแต่ละคนมีโอกาสดูใช้ศักยภาพของตนให้เป็นประโยชน์ต่อการใช้หลักสูตรให้มากที่สุด

2.3 การจัดตารางสอน

นักการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า “การจัดตารางสอน” ไว้อย่างกว้างขวางและแตกต่างกันออกไปตามทัศนะและแนวคิด ดังนี้

สมิตตรา รังษิสมบัติศิริ (2541 : 50) ได้สรุปหลักการจัดตารางสอนว่าจะต้องคำนึงถึงการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ในการใช้เวลาเท่า ๆ กัน ระดับความยากง่ายของการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

นอกจากนี้ ช่วงการเรียนรู้จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนควรเหมาะสมกับวัย และความสามารถของผู้เรียน รวมถึงอัตราเวลาเรียนในแต่ละภาคเรียน ตลอดจนชั่วโมงสอนของครูสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องจัดให้เกิดความสมดุลและความเหมาะสม

สมลักษณ์ สุเมธ (2539 : 43) กล่าวถึงการจัดตารางสอนว่า เป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารเพราะเกี่ยวกับการใช้อาคารสถานที่ บุคลากร ครู และที่สำคัญคือการเรียนรู้ของนักเรียน รูปแบบของการจัดตารางสอนขึ้นอยู่กับลักษณะวิชา ความยากง่าย ความเหมาะสมกับวัย และความสามารถของผู้เรียน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2535 : 85) กล่าวว่า หลักของการจัดตารางสอน จะต้องคำนึงถึงการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ไม่ควรใช้เวลาเท่ากัน ๆ กัน ระดับความยากง่ายของการเรียนรู้ก็ย่อมแตกต่างกัน นอกจากนี้ช่วงการเรียนรู้จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน และเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน การใช้อาคารสถานที่ ห้องเรียน โรงฝึกงาน ห้องทดลอง จะต้องมีการใช้ตลอดเวลา

2.4 การจัดงบประมาณ

การจัดงบประมาณ คือ การจัดสรรงบประมาณในรูปของการวางแผนการเงิน ควบคุมการเงิน นักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความหมายไว้อย่างกว้างขวาง ดังนี้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 86) กล่าวว่า การจัดงบประมาณ เป็นหน้าที่ของผู้บริหารในการให้บริการและสนับสนุนการสอนของครู โดยจัดทำ จัดหาเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร งบประมาณ วัสดุและสื่อการเรียนการสอน และการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เช่น การจัดห้องสมุดให้อยู่ในสภาพที่ครูและนักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2531 : 55) ให้ข้อเสนอแนะในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ดังนี้

1. ควรจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมกับกิจการ จะต้องประเมินสภาพสิ่งอำนวยความสะดวกเท่าที่มีอยู่จริงเพื่อจะได้รู้ว่ายังขาดสิ่งใดบ้าง จะได้มาสนองความต้องการเหล่านั้นได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน
2. ควรจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้ทำงานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ใช้ในโปรแกรมด้านอื่น ๆ
3. จะต้องรู้ยุทธศาสตร์ในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกไว้ให้เหมาะสมตามตำแหน่งหน้าที่ เพื่อผู้เชี่ยวชาญแต่ละฝ่ายจะได้ใช้งานตามหน้าที่ของเขาได้อย่างเต็มที่

2.5 การจัดอาคารสถานที่

ผู้บริหารและครูควรจะร่วมมือกัน ในการจัดปรับปรุงอาคารสถานที่ให้สนองและสอดคล้องกับการใช้หลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสสัมผัสกับสถานที่ที่คล้ายคลึงกับการใช้ในชีวิตจริง โดยต้องจัดสถานที่ที่จะอำนวยความสะดวกต่อการค้นคว้า และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ ห้องสมุด ห้องสอนวิชาเฉพาะ โรงฝึกงาน ห้องปฏิบัติการทางภาษา ตลอดจนห้องที่ใช้เรียน นักการศึกษาได้ให้ความหมายแตกต่างกันออกไปตามทัศนะและแนวคิดดังนี้

อาทร จันทรแดง (2537 : 38) กล่าวว่า ก่อนที่จะมีการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัตินั้น ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะเป็นผู้นำในการใช้หลักสูตรจะต้องมีการสำรวจปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ของโรงเรียนว่าเหมาะสมกับการนำหลักสูตรมาปฏิบัติหรือไม่ ซึ่งจะต้องคำนึงถึงขนาดของห้องเรียน จำนวน นักเรียน และห้องสมุด เป็นต้น

กาญจนา ปราบพาล (อ้างถึงใน จารึก สุภพงค์ 2532 : 52) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดห้องเรียนให้ใกล้เคียงกับสภาพการใช้ตามความเป็นจริง ดังนี้

1. สามารถใช้ห้องเรียนในการอธิบายกิจกรรมและสร้างความสัมพันธ์ในหมู่ นักเรียนและให้นักเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นได้
2. สร้างบรรยากาศในรูปแบบของเกม การอภิปราย และการจัดกิจกรรมในรูปแบบอื่น
3. เชื้อต่อกิจกรรมประเภทบทบาทสมมติและการจำลองเหตุการณ์
4. ช่วยให้นักเรียนมีจินตนาการ
5. ช่วยให้นักเรียนสามารถนำกิจกรรมที่ทำในห้องไปใช้ในชีวิตจริงได้

2.6 การจัดบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้

วัสดุหลักสูตรมีความสำคัญมาก ไม่เพียงแต่จะช่วยให้ครูผู้สอน ผู้บริหารศึกษานิเทศก์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรเข้าใจหลักสูตรดีขึ้นเท่านั้น แต่ยังช่วยในด้านการสอน การประเมินผล การบริหารงานหลักสูตร และการนิเทศการสอน ประโยชน์ที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ ช่วยในการปฏิบัติงานของทุกฝ่ายดำเนินไปอย่างราบรื่น

นักการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความหมายไว้อย่างกว้างขวางและแตกต่างกัน ออกไปตามทัศนะและแนวคิดดังนี้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 95) กล่าวว่า เป็นหน้าที่ของผู้บริหารในการให้การบริการและสนับสนุนการเรียนการสอนของครู โดยจัดทำ จัดหาเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน และการจัดสภาพแวดล้อม และบรรยากาศที่เอื้อกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การจัดห้องสมุดให้อยู่ในสภาพที่ครูและนักเรียน ได้ศึกษาค้นคว้า

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525 : 65) กล่าวว่า การจัดทำแผนการสอน คู่มือครู เอกสาร และสื่อการเรียนการสอน เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องจัดทำ แผนการสอนจะช่วยให้ครูเห็นแนวทางชัดเจน ยิ่งขึ้นว่าจะสอนอย่างไร จะเลือกกิจกรรมและประสบการณ์อย่างใด การจัดทำสื่อการเรียนการสอน อาจจะทำร่วมกัน เป็นการประหยัดแรงงานและงบประมาณ ที่สำคัญที่สุดคือผู้เรียนได้เรียนรู้ตาม ความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนและตรงกับความต้องการของชุมชน

2.7 การนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร

นักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความหมายไว้อย่างกว้างขวางและแตกต่างกัน ออกไปตามทัศนะและแนวคิดดังนี้

กรมวิชาการ (2535 : 123) กล่าวถึงการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรว่าเป็นกระบวนการสร้างสรรค์การให้คำแนะนำและชี้ช่องทางในลักษณะที่เป็นกันเองแก่ครูในอันที่จะปรับปรุงครูและสภาพการเรียนการสอน เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรเป็นอย่างดี และสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 74) กล่าวถึงการนิเทศว่า มีทั้งการนิเทศภายในและภายนอก การนิเทศภายในถือเป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งควร จัดให้มีขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยมีการจัดองค์กร เป้าหมายการนิเทศ วิธีการนิเทศและกิจกรรมการนิเทศ

การนิเทศมีความจำเป็นอย่างยิ่งในวงการศึกษา เพราะเป็นการช่วยส่งเสริมปรับปรุงการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ในระหว่างการใช้หลักสูตร หน่วยงาน ผู้รับผิดชอบในการพัฒนาหลักสูตรควรจะได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ไปให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร เพื่อเป็นการให้ความรู้เพิ่มเติมและติดตามผลการใช้หลักสูตรในโรงเรียน ซึ่งผู้นิเทศจำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีกับผู้รับการนิเทศ

2.8 การประชาสัมพันธ์หลักสูตร

การประชาสัมพันธ์หลักสูตร นับเป็นกระบวนการที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการนำหลักสูตรไปใช้ ทั้งนี้ เพราะการประชาสัมพันธ์หลักสูตรเป็นวิธีการสร้างความเข้าใจอันดีร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรทุกฝ่าย เพื่อที่จะนำไปสู่ความร่วมมือในการสนับสนุนการใช้หลักสูตรตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละบุคคล

สุนิสทา กาญจนนิคม (2539 : 68) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์หลักสูตรเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายจะต้องทำ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อจะได้เข้าใจตรงกัน เช่น จุดสำคัญของหลักสูตร ได้แก่ สารการเปลี่ยนแปลงของหลักสูตรฉบับปรับปรุง การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการ การจัดกิจกรรมตามความถนัด และความสนใจของผู้เรียนและการจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น เป็นต้น

สัจจ อุทรานันท์ (2532 : 75) กล่าวว่า นักพัฒนาหลักสูตรมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การนำหลักสูตรไปใช้เป็นไปอย่างได้ผล เช่น การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การเตรียมบุคลากร การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร การบริหารหลักสูตร และการให้บริการในการใช้หลักสูตร เป็นต้น

จากความคิดเห็นของนักการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ในทัศนะของผู้วิจัยสรุปว่า การบริหารหลักสูตรควรเริ่มตั้งแต่การจัดเตรียมบุคลากร ทั้งนี้เพื่อเป็นการมอบหมายงานรับผิดชอบ กำหนดแผนงานร่วมกันและชักจูงความเข้าใจเกี่ยวกับงานที่รับผิดชอบร่วมกัน จากนั้นจึงจัดครูเข้าสอน การจัดการเรียนการสอน ให้สัมพันธ์กัน ซึ่งอาจดูจากจำนวนบุคลากร จำนวนนักเรียน ความพร้อมของอาคารสถานที่ สิ่งที่เขาไม่ได้เลยในการดำเนินงาน คือ งบประมาณ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญด้านหนึ่งของการบริหารหลักสูตร การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ การจัดบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นเพราะสามารถเป็นการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ มีจินตนาการ กล้าแสดงความคิดเห็น และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และการดำเนินการใช้หลักสูตรไป ด้วยดีต้องมีการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร สุดท้าย คือ การเผยแพร่หรือแนะนำหลักสูตรให้เป็นที่รู้จักการประชาสัมพันธ์หลักสูตรเป็นเรื่องสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งต่อการใช้หลักสูตรในโรงเรียน

3. การสอนหลักสูตร

ครูเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปสู่การสอน การเอาใจใส่ต่อการสอนของครูให้มีความสอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร และการเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมเป็นปัจจัยที่จะส่งผลให้การใช้หลักสูตรบรรลุที่ต้องการ

3.1 การวางแผนการสอน

นักการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า “การวางแผนการสอน” ไว้อย่างกว้างขวางตามแนวคิดดังนี้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 32) ได้กล่าวว่า ในการดำเนินงานใดๆ ก็ตาม ถ้าต้องการให้งานนั้นบรรลุถึงเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ดำเนินการจะต้องมีการคิดวางแผนว่าจะทำกิจกรรมอะไรก่อนหลัง เพื่อจะได้ปฏิบัติได้ถูกต้องตรงตามเป้าหมาย ยิ่งถ้ามีการเขียนแผนที่วางไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ก็จะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการปฏิบัติและประเมินผลหรือกิจกรรมได้ยิ่งขึ้น การนำหลักสูตรไปสู่แผนการสอนก็เช่นเดียวกัน หากมีการวางแผนการสอนล่วงหน้าอย่างดี ก็จะช่วยให้ครูสอนดีขึ้นและมีความมั่นใจในการสอนมากขึ้น เพราะการวางแผนเตรียมการล่วงหน้าจะช่วยให้ครูมีเวลาและโอกาสคิดถึงจุดประสงค์ของบทเรียน เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน และสื่อต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจยิ่งขึ้น มีการวัดผลและประเมินผล การเรียนรู้ของผู้เรียนได้ตรงกับจุดประสงค์ รวมทั้งยังช่วยให้การสอนของครูมีความสัมพันธ์

ต่อเนื่องกัน เพราะครูสามารถทราบจากแผนการสอนว่าผู้เรียนได้เรียนอะไรไปแล้วบ้าง จะสอนอะไรต่อไป รวมทั้งการปรับปรุง ข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการสอนครั้งต่อไป

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 64) ได้กล่าวถึงการจัดทำแผนการสอนที่ดีไว้ดังนี้

1. มีความมุ่งหมายของแต่ละบทเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินผล
2. คำนึงถึงธรรมชาติ ความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนและระยะเวลาของการเรียนแต่ละครั้ง
3. มีกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ของผู้เรียนอันเป็นหนทางไปสู่การสรุปเป็นความคิดรวบยอด หลักการ และการแก้ปัญหาต่อไป
4. เลือกวิธีการสอนแบบต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสมกับบทเรียนและวัยเรียนของผู้เรียน
5. คำนึงถึงแหล่งทรัพยากร เพื่อสะดวกในการจัดหาวัสดุประกอบการเรียน และจัดวิทยากรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นของโรงเรียน

3.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมเสริมหลักสูตร

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความสำคัญต่อการเรียนรู้มาก โดยเฉพาะในสภาพสังคมปัจจุบัน ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้โดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้มีประสบการณ์ที่จะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สิริวรรณ สุวรรณอาภา (อ้างถึงใน จารึก ศุภพงศ์ 2534 : 68) ได้แบ่งกิจกรรมการเรียนการสอนออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง กิจกรรมประเภทนี้ ครูผู้สอนจะเป็นศูนย์กลางของการปฏิบัติกิจกรรม โดยเริ่มจากการเป็นผู้วางแผนการเรียนการสอนในห้องเรียน แต่ก็มิได้หมายความว่า ผู้เรียนจะไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมเลย ผู้เรียนยังคงมีโอกาสปฏิบัติกิจกรรมภายใต้การนำของผู้สอน

2. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กิจกรรมประเภทนี้ ผู้เรียนเป็นแกนกลางในการประกอบกิจกรรม ส่วนครูทำหน้าที่ประสานงาน คอยส่งเสริมให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรม ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติกิจกรรม และทำให้บรรยากาศการเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนประเภทนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

- 2.1 กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดกลุ่มผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- 2.2 กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นรายบุคคล

3.3 การพัฒนาและการใช้สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่จะช่วยให้ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นก่อนจะมีการนำหลักสูตรไปใช้ โรงเรียนจะต้องมีการเตรียมสื่อการเรียนรู้ให้พร้อม

สื่ออุปกรณ์การเรียนรู้มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการเรียนรู้เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในบทเรียนได้ชัดเจนขึ้น

กรมวิชาการ (2536 : 70) กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งจะช่วยทำให้การเรียนการสอนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ซึ่งเน้นทักษะกระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา ครูควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนที่จะนำมาใช้ โดยจะต้องพิจารณาเลือกสื่อมาใช้ให้เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอน และนำมาใช้อย่างหลากหลาย

ธีรารัตน์ บัวศรี (2532 : 68) กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่เป็นพาหนะหรือสื่อที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติ ตามจุดประสงค์การเรียนการสอน และตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และได้เสนอหลักในการเลือกสื่อการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ต้องตอบสนองจุดประสงค์การเรียนรู้
2. ต้องเหมาะสมกับวัยและพื้นฐานประสบการณ์ของผู้เรียน
3. ต้องเหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน
4. ต้องเหมาะสมทั้งในด้านค่าใช้จ่ายและการปฏิบัติ
5. ต้องหาได้ง่าย

3.4 การจัดสอนซ่อมเสริม

นักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า “การจัดสอนซ่อมเสริม” ไว้อย่างกว้างขวางตามทัศนะและแนวคิดดังนี้

อินทรี บัวสมบุญ (อ้างถึงใน จารึก สุภพงศ์ 2536 : 70) กล่าวว่า การจัดซ่อมเสริม คือ การสอนเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนที่เรียนอ่อน หรือเรียนไม่ทันเพื่อนซึ่งต้องการความช่วยเหลือจากครูผู้สอนเป็นพิเศษ รวมถึงการสอนนักเรียนที่มีความสามารถรับรู้ได้รวดเร็วให้ได้ใช้ความสามารถนี้อย่างเต็มที่และเป็นประโยชน์

กิตติมา ปรีดีคิลก (2532 : 75) แบ่งการจัดสอนซ่อมเสริมออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การจัดสอนซ่อมเสริมเด็กที่เรียนอ่อน ครูควรศึกษาสาเหตุของการเรียนอ่อนของเด็กแต่ละคน รวมทั้งวิชาที่เรียนอ่อนเพื่อหาทางแก้ไขได้ถูกต้อง ในการแก้ปัญหาหรือสาเหตุของการเรียนอ่อน ครูควรจัดสอนซ่อมเสริมทีละวิชา ใช้เวลาสั้น ๆ เพื่อจะได้ประสบผลสำเร็จในการเรียน
2. การจัดสอนซ่อมเสริมเด็กที่เรียนดีให้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ ครูควรใช้สื่อการสอนส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กให้มากที่สุด เช่น บัตรงาน หนังสืออ่านประกอบ เป็นต้น โดยไม่ควรกำหนดเนื้อหาที่จะสอน และระยะเวลาการสอนตายตัว แต่ขึ้นอยู่กับเนื้อหาวิชาที่เด็กสนใจ และมีความถนัด

3.5 การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2534 : 74) ได้กำหนดวิธีการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. แจ้งให้นักเรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการประเมินผล เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ และเกณฑ์การผ่านประสบการณ์ก่อนทำการสอน
2. ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้องประเมินผลก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐาน และทักษะเบื้องต้นของผู้เรียน
3. ระหว่างภาคเรียน ให้ผู้สอนประเมินผลการเรียนการสอนของนักเรียนเป็นระยะ ๆ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น
4. เมื่อถึงปลายภาคเรียน หลังจากจบกระบวนการเรียนการสอนทุกกิจกรรมแล้วให้มีการประเมินผลการเรียนปลายภาค โดยให้เลือกประเมินผลเฉพาะจุดประสงค์ที่สำคัญให้ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และเน้นกระบวนการเพื่อตรวจสอบความรู้ความสามารถตามที่กำหนดไว้ในภาคเรียนนั้น

กาญจนา คุณารักษ์ (2527 : 85) ได้กล่าวถึง ความมุ่งหมายที่จะประเมินผลว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอน เป็นข้อมูลย้อนกลับที่จะสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการและความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน ว่าบรรลุตามจุดประสงค์ของการสอนและความมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ ซึ่งมี 3 ประการ คือ

1. เพื่อบ่งชี้ว่าผู้เรียนมีความรู้ เจตคติ และทักษะที่สำคัญเพียงพอหรือไม่
2. เพื่อวินิจฉัยจุดเด่นจุดด้อยของผู้เรียน โดยสังเกตจากสัมฤทธิ์ผลที่แสดงออกมา
3. เพื่อบ่งถึงระดับสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนแต่ละคน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยภายในประเทศ

จารึก สุขพงศ์ (2546 : 98) ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรดนตรีสำหรับนักเรียนผู้มีความสามารถพิเศษทางด้านดนตรี ของโรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การจัดทำหลักสูตร โรงเรียนได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ศิษยานิเทศน์ มาให้คำแนะนำและช่วยเหลือครูผู้สอนในการจัดทำหลักสูตร มีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานก่อนการจัดทำหลักสูตรโดยมุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพทางด้านดนตรี กำหนดเนื้อหาสาระและกิจกรรมออกเป็น 2 สาขาวิชา

คือ สาขาวิชาดนตรีไทยและสาขาดนตรีสากล กำหนดเกณฑ์วิธีวัดผลและประเมินผลการเรียน ทั้งด้านทฤษฎีและทักษะการปฏิบัติ โดยกำหนดให้ผู้สอนวัดผลตามสภาพจริง

เรวัต กิ่งแก้ว (2546 : 90) ศึกษาเรื่อง ความเข้าใจและเจตคติที่มีต่อการจัดหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนนาร่องการใช้หลักสูตรในจังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ครูโรงเรียนนาร่องในจังหวัดเพชรบุรีมีความเข้าใจต่อหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 54.70 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบ ความเข้าใจต่อหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครูโรงเรียนนาร่องการใช้ หลักสูตรจำแนกตามอายุ และประสบการณ์ในการทำงานพบว่าความเข้าใจต่อการ ใช้หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ไม่แตกต่างกัน

กิตติพันธ์ อุดมเศรษฐ์ (2546 : 133) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรทัศนศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน จะรวมกลุ่มกันทำงาน มีการอภิปราย วิเคราะห์เนื้อหา และร่วมกันสรุปเป็นองค์ความรู้ของตนเอง ด้วยการจัดทำแผนผังความคิดที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละคนได้ดี ผลจากการใช้แผนการสอนที่ได้ พัฒนาขึ้นจากความคิดเห็นของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

วสันต์ เพชรวิวรรณ์ (2545 : 88) ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนนาร่องในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของ ผู้บริหาร ครูวิชาการและครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมพบ ว่าอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมพบว่า มีความแตกต่างอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุเมธ สุรินทร์ (2544 : 80) ศึกษาเรื่อง สภาพการเรียนการสอนวิชาดนตรีในโรงเรียน ประถมศึกษาเขตตำบลบางหลวง อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ควรจัดอบรม การเรียนการสอนดนตรีในหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และควรจัดตั้งชมรมครูผู้สอนวิชาดนตรี

เชิดศักดิ์ ศรียาภัย (2543 : 87) ศึกษาเรื่อง สภาพการสอนวิชาดนตรีในหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 4 ผลการวิจัยพบว่า สภาพโดยทั่วไป ของครูผู้สอนดนตรีเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด การจัด กิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง ผู้สอนมีความรู้ความสามารถในด้านเนื้อหา สาระการสอนดนตรี

สมบัติ กระจ่างยุทธ (2542 : 1) ศึกษาเรื่อง การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรดนตรีใน โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมี นโยบายในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรขึ้นเอง มีการสนับสนุนส่งเสริมครูและนักเรียนในการจัด กิจกรรมเสริมหลักสูตรดนตรี มีการส่งครูเข้ารับการประชุม / อบรม / สัมมนาการจัดกิจกรรมเสริม

หลักสูตรดนตรี และส่วนที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ ขาดงบประมาณ วัสดุไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ขาดห้องที่จะใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรดนตรี โดยเฉพาะขาดบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านดนตรี

นัญธิตา แดงใหญ่ (2542 : 92) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรโดยภาพรวม คือ ด้านผู้บริหาร ด้านการสอน ด้านการนิเทศ ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุหลักสูตร ด้านอาคารสถานที่ และด้านชุมชนและผู้ปกครอง พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

สถิติ วิเศษศักดิ์ (2540 : 134 – 137) ศึกษาเรื่อง การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการวางแผนและเขียนโครงการก่อนดำเนินการ มีการกำหนดทิศทางและจุดมุ่งหมายทางศิลปะ มีการแต่งตั้งครูที่ปรึกษา เอกชนและสังคมมีบทบาทในการวางแผน มีการจัดกิจกรรมการประกวดผลงานทางศิลปะเป็นประจำ มีการประเมินผลทั้งก่อนและหลังการดำเนินงาน มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในครั้งต่อไป

2. งานวิจัยต่างประเทศ

เพอร์เซลลิน (Diane C. Persellin, 2002 : A) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า เด็ก ๆ มีโอกาสมากที่จะพัฒนาทักษะทางดนตรี และทัศนคติ จากประสบการณ์ทางดนตรีทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ระหว่างที่เรียนอยู่ในช่วงระดับอนุบาล โดยศึกษาด้านการร้องเพลง การฟัง และผลกระทบที่ได้รับเมื่อเด็กได้เรียนดนตรี ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้และพฤติกรรมของเด็ก

ดรัมมอน (Brendan Drummond, 1999 : A) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับครูดนตรีที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เขตที่ศึกษาคือเขตหนึ่งที่เกาะไอร์แลนด์เหนือ จากการวิจัยพบว่า ด้านการเงินและอุปกรณ์ความสะดวกต่าง ๆ ยังขาดแคลนมาก

เวียนเบอร์เกอร์ (Norman M. Weinberger, 1994 : 2) ได้ทำการศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีศึกษาและความเข้าใจว่าการฝึกฝนดนตรีทำให้เกิดความคล่องทางด้านทักษะ ความรับรู้และความเข้าใจรวมไปถึง การอ่าน ความสามารถในการเว้นจังหวะ และการคิดสร้างสรรค์

ซิมมอนส์ (Simmons, 1980 : ง) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรดนตรีศึกษาที่มหาวิทยาลัยลามาาร์ เพื่อตัดสินว่า หลักสูตรตรงกับความต้องการของบัณฑิตหรือไม่ และมีรายวิชาหรือขอบข่ายการศึกษาใดบ้างที่มีคุณค่าน้อย หรือไม่มีคุณค่า ผลการวิจัยพบว่า ขอบข่ายการศึกษาที่ตรงกับความต้องการของบัณฑิต ได้แก่ รายวิชาพื้นฐานการร้อง รายวิชาเอกดนตรี ทฤษฎีดนตรี ทักษะดนตรี ขอบข่ายการศึกษาที่ไม่ตรงกับความต้องการของบัณฑิต ได้แก่ รายวิชาการศึกษา เรื่องความเข้าใจเด็ก บุคลิกภาพในการสอน และความรู้ทั่วไป

แฟรงค์เคินเบอร์เกอร์ (Frankenberger, 1979 : 143) ได้ศึกษาผลของการใช้ดนตรี
ร่วมกับการฝึกอบรมผ่อนคลายเป็นเด็กที่มีการเรียนรู้ช้าและมีความก้าวร้าว ผลปรากฏว่า การใช้ดนตรี
ร่วมกับการฝึกอบรมแบบผ่อนคลายเป็นช่วยให้อเด็กมีการเรียนรู้ดีขึ้น และมีความก้าวร้าวทางอารมณ์
ลดลง